

Lausunto

13.1.2022

VN/16951/2020

VN/16951/2020-PLM-38

Ympäristöministeriö

VN/16951/2020-YM-32

Puolustusministeriön lausunto keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta (KAISU)

Ilmastolain (609/2015) mukaan valtioneuvosto hyväksyy keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman kerran vaalikaudessa. Ympäristöministeriön valmistelemaan KAISU -suunnitelmaluonnokseen sisältyy toimenpideohjelma, jossa esitetään, millä toimilla ihmisen toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasujen päästöjä vähennetään ja ilmastonmuutosta hillitään taakanjakosektorilla, sekä päästökehitysarviot kasvihuonekaasujen päästöjen kehityksestä ja politiikkatoimien vaikutuksista siihen. Suunnitelman kattamalle taakanjakosektorille kuuluvat liikenteen, maatalouden, rakennusten erillislämmityksen, työkoneiden, jätehuollon ja F-kaasujen päästöt sekä päästökaupan ulkopuolisen teollisuuden ja muun energiankäytön päästöt. Puolustusministeriö on käynyt ympäristöministeriön kanssa keskusteluja asian valmistelun yhteydessä.

Hiilineutraaliuden saavuttaminen, vaikutukset ja riskit yhteiskuntaan

Puolustusministeriö katsoo, että KAISU-suunnitelmaan tulee sisällyttää yleiskuvaus hiilineutraaliuden saavuttamiseen liittyvistä turvallisuusvaikutuksista ja -riskeistä. Asiaa on jonkin verran käsitelty luonnoksen kappaleessa 2.5. Puolustusministeriö esittää, että suunnitelmaan lisätään kokonaisturvallisuudesta oma osio kappaleen 3 alle. Kappaleessa nostettaisiin esiin energiasiirtymään liittyviä vaikutuksia ja riskejä kokonaisturvallisuuteen sekä energiasiirtymään kohdistuvan turvallisuusarvion/riskianalyysin tarve tulevaisuudessa. Tässä ehdotus kappaleen sisällöksi:

”Siirtymä hiilineutraaliuteen, kokonaisturvallisuuteen kohdistuvat vaikutukset ja riskit

Hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää merkittäviä siirtymätoimia, joilla on laaja-alaisia ja jopa murroksellisia vaikutuksia yhteiskuntaan, lähes kaikkiin sen toimijoihin ja näiden toimintaedellytyksiin. Toimien ja siirtymän vaikuttavuutta tulee ennakoida ja arvioida systemaattisesti, myös riskienhallinnan keinoin.

Yhteiskunnan energiasiirtymän vaikuttavuusarvioinnin ja riskienhallinnan tulisi jatkossa kattaa myös turvallisuusvaikutukset, sillä siirtymätoimet ja siirtymä voivat aiheuttaa riskejä ja uhkia esimerkiksi energiaturvallisuuden, huoltovarmuuden ja laajemmin yhteiskunnan kriisinsietokyvyn ja vakauden osalta.

Arviointien kohteena tulisi olla paitsi Suomi ja suomalainen yhteiskunta myös kansainvälinen toimintaympäristö, sillä kyse on laajavaikuttteisesta kansainvälisestä ilmiöstä. Esimerkiksi energiantuotannon rakenteellinen muutos voi vaikuttaa energiaturvallisuuteen sekä maiden ja alueiden välisiin poliittisiin suhteisiin monin tavoin. Siirtymän vauhdittama energiamurros voi myös näkyä jo keskipitkällä aikajänteellä niiden valtioiden toiminnassa ja politiikassa, joiden talous on riippuvainen fossiilisen energian tuotannosta ja viennistä. Pidemmällä aikajänteellä energiamurroksen arvioidaan aiheuttavan voimapoliittisia ja geopoliittisia siirtymiä, joiden vaikutuksia

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo.plm@gov.fi
www.defmin.fi

on syytä ennakoita ja arvioida. Ilmastomuutos ja hillintä- sekä siirtymätoimet ovat hybridivaikuttamisen kohteena, mikä vaatii tunnistamisen ja varautumisen kehittämistä.

Edellä mainittuihin siirtymävaikutuksiin liittyviä turvallisuusvaikutuksia on tunnistettu tarkemmin VN TEAS-hankkeessa ”Ilmastomuutos ja Suomen turvallisuus: uhat ja varautuminen kokonaisturvallisuuden toimintamallissa”, jonka keskeinen löydös oli, että ilmastomuutoksen suorien vaikutusten lisäksi tulisi erityisesti kiinnittää huomioita (tutkimusta, ennakoitua ja arviointia) ilmastomuutoksen ketjuuntuviin vaikutuksiin sekä siirtymävaikutuksiin.”

Taakanjakosektorin päästövähennystavoitteet ja maanpuolustus

Suunnitelmaluonnoksessa puolustusvoimien päästövähennystavoitteeksi on kirjattu, puolustusministeriön ehdotukseen perustuen, 0,04 Mt CO₂-ekv. Tavoite on kirjattu otsikolla ”Puolustusvoimien toimet” ja sitä on avattu tarkemmin kappaleessa 6.2.7. Tavoitteen lähtökohtana on puolustusvoimien käytössä olevista kiinteistöistä aiheutuvien päästöjen siirtymä kohti päästötöntä tilannetta. Hallinnollisesti puolustusvoimien kiinteistöt ovat Puolustuskiinteistöjen hallinnassa (osa Senaatti-kiinteistöt –konsernia), joka ei ole osa puolustusministeriön hallinnonala. Tällöin tavoitteen otsikko on nykyisellään harhaanjohtaja. Puolustusministeriö esittää, että Puolustusvoimien toimet muutetaan muotoon ”Maanpuolustuksen toimet”. Puolustusministeriö pitää myös mahdollisena, että edellä mainitut päästöt sisältyvät taakanjakosektorin muihin päästöluokkiin.

Puolustusministeriö esittää, että kappaleessa 6.2.7. nykyinen puolustusministeriön hallinnonala koskevaan kappaleeseen tehdään seuraavat tarkennukset (yliviivaukset poistetaan, lisäysehdotukset punaisella), jotta se kuvaa paremmin nykytilannetta:

”~~Puolustusministeriön hallinnonala~~ Maanpuolustuksen tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 0,04 Mt vuoden 2020 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Vähennykset painottuvat ensivaiheessa puolustusvoimien käytössä ja Puolustuskiinteistöjen hallinnassa olevien kiinteistöjen kiinteistöenergiasta aiheutuviin päästöihin. Lisäksi puolustusministeriön hallinnonala vähentää päästöjä muilla osa-alueilla suorituskykynsä säilyttäen.”

Rakennusten erillislämmitys

Rakennusten erillislämmitykseen (luku 6.2.3) liittyvien tavoitteiden ja politiikkatoimien osalta puolustusministeriö katsoo, että vähäpäästöisten lämmitysmuotojen huoltovarmuus on turvattava ennen niiden käyttöönottoa ja fossiilisesta öljylämmityksestä kokonaan luopumista. Öljylämmityskapasiteetin säilyttäminen varalämmitysjärjestelmänä erityisesti poikkeusolojen toiminnan kannalta tärkeissä kohteissa tulee turvata.

Biopolttoaineen jakeluvelvoite

Yhtenä suunnitelman toimenä on mainittu biopolttoaineen jakeluvelvoitteen mahdollinen lisääminen. Puolustusministeriö esittää, ettei FAME:a jatkossa käytettäisi bio-osuutena polttoaineissa siihen liittyvien säilyvyshaasteiden vuoksi. Uuden sukupolven uusiutuvien nestemäisten polttoaineiden (esim. HVO) osalta taas on tarpeen huoltovarmuudellisista syistä selvittää tulevaisuuden saatavuuteen ja pitkäaikaisvarastoitavuuteen liittyvät kysymykset.

Muilta osin puolustusministeriöllä ei ole huomautettavaa suunnitelmasta.

Ylijohtaja

Raimo Jyväsjärvi

Erityisasiantuntija

Sami Heikkilä

Liitteet

Jakelu YM Ympäristöministeriö

Tiedoksi Pääesikunta

VN/16951/2020-PLM-38

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: